

תוכניות ביתיות לליווי משפחות לאחר לידה סקירה בין-לאומית

מירב אסולין
טל לנטו

עריכת לשון: רויטל אביב מתוק
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

סקירת הספרות הוזמנה על ידי עמותת אמהות למען אמהות ומומנה בסיועה

הצעה לציטוט:

אסולין, מ' ולנטו, ט' (2026). תוכניות ביתיות לליווי משפחות לאחר לידה:
סקירה בין-לאומית. דמ-26-089. מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל.

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

תוכניות ביתיות לליווי משפחות לאחר לידה: סקירה בין-לאומית

רקע

השנים הראשונות לחיי הילד, ובייחוד התקופה שלאחר הלידה, הן שלב משמעותי להתפתחות התינוק ולרווחת המשפחה. בתקופה זו הורים מתמודדים עם שינויים רגשיים, חברתיים ותפקודיים, לצד הצורך להסתגל לתפקידים חדשים. בשנים האחרונות גוברת ההכרה בחשיבותם של מענים מוקדמים ותומכים למשפחות בכלל ולאמהות בפרט. הסקירה בוחנת כיצד תוכניות ביקורי בית וליווי משפחות מסייעות להורים ולילדים בשנות החיים הראשונות.

שיטה

נסקרה ספרות מחקרית ומקצועית מן העולם, הכוללת מאמרים אקדמיים, דוחות מחקר והערכה, מסמכי מדיניות ואתרי תוכניות. הסקירה נערכה בין ינואר ליוני 2026 וכללה גם ריאיון עם מנהלת תוכנית Visiting Moms בבוסטון. נבחנו תוכניות ביקורי בית מקצועיות, פרה-מקצועיות ומבוססות מתנדבים.

ממצאים

רווחת האם משפיעה על התפתחות הילד

מצבה הרגשי והתפקודי של האם לאחר הלידה קשור לאיכות הקשר עם התינוק ולהתפתחותו הרגשית, החברתית והקוגניטיבית. תמיכה באם היא גם תמיכה בהתפתחות הילד

התקשרות בטוחה מתחילה באינטראקציה יום-יומית

תגובות עקביות, רגישות וזמינות של ההורה לצורכי התינוק תורמות להתפתחות התקשרות בטוחה ולמסלול התפתחות חיובי

תמיכה חברתית מחזקת את ההורות

קשרים תומכים ורשתות חברתיות מסייעים להפחתת בדידות ולהפחתת התפתחות של תסמיני דיכאון לאחר לידה, ומחזקים את תחושת המסוגלות ההורית

ביקורי בית תורמים למשפחות במגוון דרכים

תוכניות ביקורי בית נמצאו קשורות לשיפור ברגישות הורית, באינטראקציה הורה-ילד, ברווחת ההורים ובהתפתחות מיטבית של ילדים

אין מודל אחד שמתאים לכל המשפחות

יש תוכניות המופעלות על ידי אנשי מקצוע ויש תוכניות המבוססות על מתנדבים. אף שהן שונות במאפייניהן, כולן מדגישות קשר אישי מתמשך, הכשרה וליווי מקצועי.

איכות היישום היא רכיב מרכזי בהצלחת התוכנית

הכשרה, הדרכה שוטפת, מודל פעולה ברור ומנגנוני הבטחת איכות הם מאפיינים חוזרים בתוכניות המצליחות שנבחנו

תמיכה מוקדמת במשפחות לאחר לידה, באמצעות קשר אישי מתמשך וליווי איכותי, עשויה לחזק את רווחת ההורים וליצור תנאים מיטביים להתפתחות הילד

המלצות למדיניות ולפרקטיקות

- 1 כחלק מתפיסה של רווחה מונעת, יש לאמץ תוכניות של תמיכה חברתית בהורים צעירים על ידי משרדי ממשלה ולא רק כיוזמות של חברה אזרחית
- 2 לחזק מענים ביתיים בתקופה שלאחר הלידה
- 3 להתאים את מודל ההתערבות למאפייני הקהילה והמשפחה
- 4 להשקיע בהכשרה ובהדרכה שוטפת של מתנדבים ואנשי מקצוע
- 5 לפתח מנגנוני הבטחת איכות ומדידה שיטתית לצורך למידה ושיפור מתמיד